

ABORDĂRI ASUPRA CRIMINALITĂȚII TRANSNAȚIONALE ORGANIZATE. PREVENIREA ȘI COMBATEREA DE CĂTRE ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

Alexandru MARIȚ

Doctor, profesor universitar,
Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: alexmarit123@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3198-8398>

O trăsătură a epocii contemporane determinată de progresul tehnico-științific, de schimbul intens de valori materiale și spirituale, o constituie tendința de intensificare a cooperării între state pe diverse planuri ale activității politice, sociale, culturale, juridice. Criminalitatea internațională nu este o plăsmuire a unor persoane cu imaginație bogată, este o realitate care amenință să ne transforme viața în coșmar cu consecințe nefaste. La momentul actual toate țările lumii, indiferent de nivelul de dezvoltare, se confruntă cu o adevărată explozie a criminalității internaționale. Fiind recunoscute amploarea și pericolul deosebit al criminalității internaționale, problema prevenirii și contracarării acesteia a început să preocupe forurile suprastatale, care în stăvilirea expansiunii și evoluției ei, au pus accentul pe reglementarea unor forme ale activității acesteia, prin încheierea unor acorduri regionale și convenții internaționale. Astfel, eradicarea criminalității constituie un obiectiv de primă importanță atât pentru țările în curs de dezvoltare, cât și pentru cele dezvoltate. Trebuie remarcat că organizațiile criminale din Moldova posedă multiple legături cu structurile similare din țările CSI, România, Polonia, Germania, Italia, SUA, Canada, Israel. Cu toată imperfecțiunea modificărilor și completărilor legislative, considerăm, totuși, că în Republica Moldova există o bază legislativă pentru contracararea criminalității internaționale.

Cuvinte-cheie: criminalitate internațională, siguranța statului, globalizare, sistem instituțional internațional, organizații internaționale.

APPROACHES TO TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. PREVENTION AND COMBAT BY INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

A feature of the contemporary erass, determined by technical and scientific progress, by the intense exchange of material and spiritual values, is the tendency to intensify cooperation between States on various levels of political, social, cultural and legal activity. International crime is not a figment of people with a rich imagination, it is a reality that threatens to turn our lives into a nightmare with bad consequences. At the moment, all countries of the world, regardless of their level of development, are facing a real explosion of international crime. Recognizing the extent and special danger of international crime, the problem of preventing and countering it began to concern the suprastatal forums, which, in stilling its expansion and evolution, put emphasis on regulating some forms of its activity, through the conclusion of regional agreements and international conventions. Thus, the eradication of crime is a primary objective for both developing and developed countries. It should be noted that criminal organizations in Moldova have multiple links with similar structures in CIS countries, Romania, Poland, Germany, Italy, the USA, Canada, Israel. Despite the imperfection

of legislative amendments and additions, we consider, however, that a legislative basis in countering international crime in Moldova exists.

Keywords: *international crime, state security, globalization, international institutional system, international organizations.*

APPROCHES DE LA CRIMINALITÉ TRANSNATIONALE ORGANISÉE. PRÉVENTION ET LUTTE PAR LES ORGANISATIONS INTERNATIONALES

Une caractéristique de l'ère contemporaine déterminée par le progrès technico-scientifique, par l'échange intense de valeurs matérielles et spirituelles, est la tendance à intensifier la coopération entre les États à différents niveaux d'activité politique, sociale, culturelle et juridique. La criminalité internationale n'est pas le fruit de personnes ayant une imagination riche, c'est une réalité qui menace de transformer nos vies en cauchemar avec de mauvaises conséquences. À l'heure actuelle, tous les pays du monde, quel que soit leur niveau de développement, connaissent une véritable explosion de la criminalité internationale. Reconnaisant l'ampleur et le danger particulier de la criminalité internationale, le problème de sa prévention et de sa lutte a commencé à concerner les forums supra-étatiques qui, en empêchant son expansion et son évolution, ont mis l'accent sur la réglementation de certaines formes de son activité, à travers la conclusion d'accords régionaux et de conventions internationales. Ainsi, l'éradication de la criminalité est un objectif primordial pour les pays en développement et les pays développés. Il convient de noter que les organisations criminelles en Moldavie ont de multiples liens avec des structures similaires dans les pays de la CEI, en Roumanie, en Pologne, en Allemagne, en Italie, aux États-Unis, au Canada et en Israël. Malgré toutes les imperfections des modifications et ajouts législatifs, nous considérons cependant qu'il existe une base législative pour lutter contre la criminalité internationale en Moldavie.

Mots-clés: *criminalité internationale, sécurité de l'état, mondialisation, système institutionnel international, organisations internationales.*

ТРАНСНАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗОВАННАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ. ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ И БОРЬБА С НЕЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Особенностью современной эпохи, определяемой научно-техническим прогрессом, интенсивным обменом материальными и духовными ценностями, является тенденция к активизации сотрудничества государств на различных уровнях политической, социальной, культурной, правовой деятельности. Международная преступность – это не плод каких-то людей с богатым воображением, а реальность, которая грозит превратить нашу жизнь в кошмар с ужасными последствиями. В настоящее время все страны мира, независимо от уровня развития, переживают настоящий взрыв международной преступности. Осознав масштабы и особую опасность этого феномена, проблема предупреждения и противодействия транснациональной преступности стала заботить наднациональные форумы, которые, сдерживая ее распространение и эволюцию, делали упор на регулирование некоторых форм ее деятельности путем заключения региональных соглашений и международных конвенций. Таким образом, искоренение преступности является первоочередной задачей как для развивающихся, так и для развитых стран. Следует отметить, что преступные организации Молдовы имеют множественные связи с аналогичными структурами в странах СНГ, в Румынии, Польше, Германии, Италии, США, Канаде, Израиле. Несмотря на несовершенство законодательных изменений и дополнений, мы по-прежнему считаем, что законодательная база для противодействия международной преступности в Республике Молдова существует.

Ключевые слова: *международная преступность, государственная безопасность, глобализация, международная институциональная система, международные организации,*

Introducere

Din păcate, odată cu progresul tehnologic își face cale și criminalitatea. Numeroasele războaie balcanice și zonele de insecuritate, precum Transnistria, Karabah, Siria, actualmente Ucraina, au creat "oaze de ospitalitate maximă" pentru criminali și bani „murdari”. Studiarea criminalității va da posibilitatea organelor de drept să găsească soluții optime pentru prevenirea și contracararea criminalității, atât pe plan național, cât și pe cel mondial.

Încercările de a defini și explica criminalitatea sunt de asemenea determinate și de faptul că cetățenii în general, dar și organismele statului, și chiar mass-media înțeleg în mod diferențiat, și de cele mai multe ori greșit structurile, scopurile și mai ales modalitățile în care se manifestă acest flagel social.

Definirea noțiunii de criminalitate și formelor ei a constituit și constituie subiect al numeroaselor studii ale specialiștilor în domeniu, căci majoritatea savanților interpretează și concep această noțiune neechivoc.

Autorii români [4, p. 126] definesc crima ca termen folosit în unele coduri penale pentru a denumi infracțiunile cele mai grave și care clasifică infracțiunile în mai multe clase (crime, delictе și contravenții). Pentru crime se aplică pedeapsa cea mai aspră, denumită criminală. Împărțirea tripartită a faptelor ilicite în crime, delictе și contravenții era făcută mai mult din considerente de tradiție, aproape toate codurile penale noi din epocă au adoptat clasificarea bipartită, adică în crime și delictе. Crimele erau considerate faptele ilicite cele mai grave, denumite crime contra siguranței statului (ex.: trădarea, spionajul) sau crime contra persoanelor, (ex.: crima de omor, asasinat, crima împotriva regelui) și se pedepseau cu muncă silnică pe viață etc. Delictеle apreciate ca fapte ilicite mai puțin grave decât crimele erau prevăzute în diverse titluri (ex.: delictul de ofensă a regalității, bigamia,

incestul, adulterul, specula, organizarea jocului de noroc etc.) și se sancționau cu închisoare sau amendă ori numai amendă. Contravențiile erau considerate fapte ilicite, cu gradul cel mai scăzut de pericol social (contravenții contra autorității publice, contravenții care produc pericol public, contravenții contra liniștii publice etc.) și se pedepseau cu închisoare polițienească de la o zi la o lună și amendă. Crime internaționale, este o denumire dată crimelor împotriva păcii internaționale, crimelor de război și crimelor împotriva umanității.

Până în prezent nu s-a elaborat o definiție convențională a infracțiunii internaționale. Potrivit Dicționarului de drept internațional public, *infracțiunea internațională* este fapta contrară principiilor și normelor dreptului internațional public săvârșită de către state (organe centrale sau locale), organizații internaționale sau persoane particulare și atrage răspunderea internațională a celui vinovat [6, p. 249].

Elementele constitutive și naționale ale infracțiunii internaționale sunt [13, p. 113-114]:

- **elementul material**, ca act material voluntar și fizic comis numai de persoane fizice (pentru că numai persoanele fizice răspund penal chiar când autor este statul), fie sub forma unei acțiuni (*delicta comissiva*), fie sub forma unei omisiuni (*delicta omissiva*);

- **elementul ilicit**, ca element fundamental exprimat prin faptul că acțiunea (inacțiunea) este contrară dreptului internațional public;

- **elementul subiectiv** care exprimă raportul cauzal dintre autor și faptă, respectiv atât voința de acțiune (volitiv) cât și conștiința (intelectiv) despre caracterul ilicit al faptei.

Ceea ce scapă definițiilor prezentate mai sus este faptul că nu se precizează aspectul incriminării acestor fapte în virtutea principiului legalității (*nullum crimen sine lege*). O faptă, pentru a fi infracțiune internațională, trebuie să fie calificată ca atare pe cale convențională.

De asemenea, definiția trebuie să surprindă și aspectul dual al infracțiunii internaționale, în funcție de pericolozitatea ei pentru valorile ocrotite. Astfel, unele infracțiuni internaționale sunt crime prin gradul mare de pericolozitate pe care-l prezintă, pentru că atentează la valori fundamentale și esențiale pentru comunitatea internațională, precum pacea și securitatea internațională, suveranitatea statelor, existența grupurilor umane etc. Altele sunt calificate ca delictes sau simple infracțiuni, prezentând un pericol mai redus decât crimele internaționale.

În sfârșit, trebuie precizat că nu întotdeauna tratatele internaționale fac și aplicația principiului legalității pedepselor.

Prin urmare, *infracțiunea internațională* este o faptă comisivă sau omisivă, ilicită din punct de vedere internațional, cu caracter criminal sau delictuos, periculoasă pentru valorile fundamentale ale comunității internaționale și săvârșită cu voință și conștientă, incriminată ca atare prin tratate internaționale, faptă care atrage după sine aplicarea unor sancțiuni penale potrivit acestor tratate sau legilor naționale [1, p. 64].

Cel mai important criteriu de clasificare a infracțiunilor este și rămâne cel al valorilor ocrotite, respectiv norma de drept și obligația corespunzătoare acesteia care au fost încălcate. Din acest punct de vedere, infracțiunea internațională suportă o divizare dihotomică: crime internaționale și delictes internaționale.

Materiale utilizate și metode aplicate. Legislația internațională și națională care prevede răspunderea internațională pentru infracțiunile transnaționale, principiile și mecanismele de realizare a lor și determinarea esenței și conținutului de răspundere internațională penală, accentul fiind pus pe actele internaționale și doctrina dreptului internațional penal contemporan. Suportul metodologic și teoretico-științific al investigației reprezintă o sinteză a gândirii și practicii internaționale cu referire la răspunderea

internațională penală. Metodele și procedeele folosite se bazează pe metode generale și speciale: istorică, formal-logică, comparativă, sistematică, analizei și sintezei juridice etc. Baza doctrinară a cercetării o constituie materialul teoretic și practic din Republica Moldova, România, Franța și jurisprudența instituțiilor internaționale de drept.

Rezultate obținute și discuții

În ultimii ani amploarea acțiunilor infracționale internaționale sau transnaționale de tipul celor aparținând crimei organizate a relevat, încă o dată, că realitatea socială a luat-o înaintea reglementării legale.

Până în prezent a existat mai mult o preocupare a incriminării faptelor individuale, lăsându-se pe un plan secundar sancționarea faptelor săvârșite de asociațiile criminale, iar crima organizată a făcut obiectul analizei mai mult a teoriei penale, decât a legislației (de exemplu, în legea penală română, în afară de art. 323 C. pen., nu a existat o altă incriminare de sine stătătoare a asociațiilor criminale).

Fenomenul criminalității organizate extinzându-se, a apărut necesitatea sancționării complexelor activități caracteristice crimei organizate. De asemenea, a devenit necesară o definiție legală a crimei organizate, îndatorire care a revenit tot doctrinei penale [2, p. 229-230].

La primul colocviu al INTERPOL asupra crimei organizate care s-a ținut în Franța, la St. Cloud în luna mai 1998, infracțiunea care ne preocupă a fost definită: „orice întreprindere sau grup de persoane organizate într-o activitate continuă ilegală care are ca scop principal realizarea de profituri, independent de frontierele naționale”. Definiția a fost criticată, deoarece nu conținea condiția ca grupul criminal să aibă o structură organizatorică. O altă definiție propusă a fost cea a doctrinei germane: „orice grupare de persoane care au decis în mod conștient și deliberat să coopereze în vederea desfășurării

de activități ilegale pentru o perioadă de timp, împărțindu-și sarcinile între membrii săi, utilizând adesea sisteme ale suprastructurii moderne, în scopul de a obține profituri substanțiale într-un mod cât mai rapid posibil”. Și această definiție a fost, la rândul ei, criticată, pentru că lipsea elementul de violență necesar pentru atingerea scopurilor organizației. Pe baza acestor sugestii, departamentul pentru crimă organizată din cadrul Interpolului a redefinit această noțiune: „orice grup organizat având o structură de corp constituit care are ca scop obținerea de profituri prin mijloace ilegale, adesea folosind teama și violența”.

În proiectul de rezoluție propus spre adoptare Adunării Generale la 24 octombrie 1996, conceptul de crimă organizată se definește astfel: „activitățile desfășurate de orice grup format din cel puțin trei persoane între care există raporturi ierarhice sau personale care permit celor aflați la conducere să se îmbogățească sau să controleze teritorii sau piețe interne sau străine, prin folosirea violenței, corupției, urmând fie să desfășoare o activitate infracțională, fie să se infiltreze în economia legală folosind în special următoarele mijloace: traficul ilicit de stupefiante, traficul de persoane, falsul de monedă, corupția, actele teroriste etc”.

Pentru aducerea la îndeplinire a dezideratelor de prevenire, combatere și sancționare a infracțiunilor comise de structurile de criminalitate organizată, atât pe plan intern, cât și transfrontalier, legiuitorul român a adoptat Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate [11, p. 43].

Prin apariția acestei creații legislative, s-a dat eficiență și prevederilor Legii nr. 565/2002 [15, p. 376] privind ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la data de 15 noiembrie 2000.

Legea nr. 39/2003 constituie o realizare complexă, cu un pronunțat caracter novator, necesară în condițiile

perfecționării continue a grupurilor criminale, cu un posibil efect descurajant al activității acestora.

De la început trebuie subliniat faptul că definirea grupului infracțional organizat, pe care o regăsim în art. 2 lit. a al legii, constituie în fapt o formă specială a pluralității de făptuitori cerută de art. 323 C. pen., adaptată specificului infracțiunilor de crimă organizată.

Cerințele de existență pentru o anumită perioadă de timp și de acționare în mod coordonat în scopul comiterii de infracțiuni sunt trăsături comune ale ambelor categorii de grupuri, diferențele majore constând în numărul minim de 3 persoane cerut de legea specială pentru existența grupului infracțional organizat și a determinării exprese și limitative a infracțiunilor ce pot forma obiectul preocupărilor grupului infracțional organizat. Din acest punct de vedere, cerința obligatorie este aceea ca infracțiunile să fie grave.

Întrunesc această ultimă condiție infracțiunile din categoria celor contra vieții, integrității corporale și sănătății (omor, omor calificat, omor deosebit de grav), infracțiuni contra libertății persoanei (lipsire de libertate în mod ilegal, sclavie, șantaj) și cele cu același caracter prevăzute în legi speciale (Legea nr. 678/2001 privind combaterea traficului de persoane și Legea nr. 243/2002 privind combaterea traficului de migrați), infracțiuni contra patrimoniului care a produs consecințe deosebit de grave.

În accepțiunea legii sunt considerate grave și infracțiunile cu caracter economic (bancruta frauduloasă, contrabanda, divulgarea secretului economic, concurența neloială, nerespectarea dispozițiilor privind operațiunile de import-export și a celor privind importul de reziduuri și deșeuri, deturnarea de fonduri), infracțiuni privitoare la nerespectarea regimului armelor și munițiilor, materialelor explozive, materialelor nucleare sau al altor materii radioactive.

Aceeași trăsătură o au și infracțiunile de

falsificare de monede sau de alte valori, infracțiunile de proxenetism și cele privind jocurile de noroc, dar și alte infracțiuni prevăzute în legi speciale - infracțiuni de corupție, infracțiunea de spălare a banilor, infracțiuni privind traficul de droguri sau precursori, infracțiuni săvârșite prin intermediul sistemelor informatice sau de comunicații, traficul de țesuturi sau organe umane.

În final, folosind un criteriu generic de delimitare, art. 2 lit. b al legii prevede și faptul că poate constitui infracțiune gravă și orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii al cărei minim special este de cel puțin 5 ani. Art. 7 alin. 1 sancționează ca și în cazul art. 167 și art. 323 alin. 1 C.pen. inițierea sau constituirea unui grup organizat ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui astfel de grup.

Legiuitorul român (Legea nr. 39/2003) a înlocuit sintagma „crimă organizată” cu sintagma „grup infracțional organizat”, căruia i-a dat o definiție mai simplă: „grup structurat, format din trei sau mai multe persoane care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material.”

Din definiția de mai sus se pot desprinde trăsăturile grupului infracțional organizat sau ale organizației criminale:

- aceste grupuri sunt constituite din mai mulți infractori (trei sau mai multe persoane); ele au o structură bine definită, statute și regulamente proprii, reguli de comportare și ierarhizare de funcții și atribuții etc.;

- asemenea grupuri organizate își propun să săvârșească infracțiuni grave (enumerate de legiuitor în art. 2 lit. b);

- activitatea grupului infracțional organizat urmează să se desfășoare pe o perioadă mai îndelungată și în mod coordonat; aceasta presupune

asigurarea de informații, mijloace de executare, de transport, de valorificare a produselor rezultate din infracțiune. De asemenea, aceste grupuri, pe lângă șefii care conduc și dirijează activitatea infracțională, recrutează alte persoane sau atrag personalități din sfera activității politice, juridice, economice, sociale;

- scopul acestor grupuri criminale este obținerea de profituri maxime într-un timp cât mai scurt posibil;

- grupurile criminale își concentrează activitatea spre acele tipuri de activități care aduc profituri mari și rapide: jocuri de noroc, trafic de stupefiante, trafic de persoane, trafic de arme, spălarea banilor, proxenetism, corupție, contrabandă, falsificarea de monede etc.

De altfel, legiuitorul incriminează în categoria crimei organizate „orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii al cărei maxim special este de cel puțin 5 ani”;

- o caracteristică a crimei organizate, chiar dacă nu este relevantă în definiția legală, este folosirea violenței sau a constrângerii de orice fel, pentru atingerea scopurilor grupului, ca și pentru asigurarea disciplinei interne și a secretului operațiunilor;

- în sfârșit, o preocupare specifică o constituie și ascunderea surselor de venit, precum și reciclarea banilor proveniți din operații criminale, prin înființarea de societăți cu aparență legală sau prin alte modalități: investiții în operații comerciale, bancare, de asigurări etc.

În dispozițiile art. 7-10 din Legea nr. 39/2003 sunt descrise faptele considerate infracțiuni, pedepsele ce se aplică în caz de săvârșire, unele cauze de reducere a pedepsei, ca și cauzele de nepedepsire.

Acțiunile de mai sus sunt prevăzute alternativ de text; ca atare, săvârșirea oricăreia dintre aceste acțiuni realizează conținutul infracțiunii.

Dacă aceeași persoană a săvârșit mai multe dintre aceste acțiuni (inițiere, constituire, sprijin, aderare), în

realizarea aceleiași rezoluții deci în legătură cu același grup infracțional, va exista o singură infracțiune.

Prin acțiunea de inițiere a unui grup infracțional se înțelege efectuarea de acte menite să determine și să pregătească constituirea grupului. Vor intra în această noțiune toate actele întreprinse în vederea constituirii grupului infracțional. Constituirea presupune o reuniune, cu perspectiva unei durate de timp, a mai multor persoane, în vederea realizării unui scop infracțional comun. În atare condiții, dispozițiile art. 7 și art. 8 din lege nu vor opera în cazul unei înțelegeri întâmplătoare și spontane între mai multe persoane.

Prin acțiunea de aderare la grupul infracțional, ca o a treia modalitate de săvârșire a infracțiunilor analizate, se înțelege intrarea în grupul constituit, ca membru al acestuia.

Aderarea poate fi expresă (adică printr-o declarație formală de aderare), orală sau scrisă, prin depunerea unui jurământ sau realizarea unui ritual impus de regulile respectivului grup infracțional. În acest caz nu interesează activitatea depusă de făptuitor în cadrul grupului. Aderarea la grup poate fi și tacită, atunci când rezultă din activitatea de membru de fapt al grupării.

În sfârșit, prin acțiunea de sprijinire a grupului, se înțelege înlesnirea sau ajutorul dat grupului în timpul existenței sale. Sprijinirea poate consta în orice ajutor material sau moral dat grupului infracțional pentru menținerea acestuia sau pentru desfășurarea activității grupului (furnizarea de informații, indicații, acordarea de ajutor bănesc, procurarea de mijloace, instrumente, scule etc.).

Referitor la infracțiunea prevăzută în art. 8, legea impune o cerință esențială, și anume ca inițierea sau constituirea ori aderarea sau sprijinirea grupului infracțional să aibă ca scop săvârșirea de infracțiuni (scopul în acest caz are sensul de destinație).

Referindu-ne, pe de o parte, la contemporaneitatea fenomenului infracțional pe de altă parte la aspectul

fenomenului de criminalitatea organizată trebuie să apreciem în acest sens faptul că pe măsura progresele remarcabile realizate pe plan tehnico-științific și nivelul de dezvoltare al civilizației umane reprezintă din păcate și un record în evoluția fenomenului infracțional. În acest sens, profundele transformări social - economice pe care omenirea le-a cunoscut în evoluția sa au marcat, cum era și firesc, în mod direct și evoluția dreptului. În acest context, o tendință constantă în planul evoluției dreptului a fost apariția și crearea și pe cale legislativă a unor noi mijloace de probă și a tehnologiilor avansate în cercetarea și depistarea formelor de infracționalității contemporane cum ar fi cele de: *spălare a banilor, a actelor de terorism, a faptelor de mituire sau de corupție, evaziunilor fiscale, a infracțiunilor informatice sau comise prin intermediul tehnologiilor informaționale avansate, al traficului de ființe umane, precum și a celor de trafic și consum ilicit de droguri aspect specifice sau caracteristice de fapt fenomenului de crimă organizată*. Astfel sub aspect general vom face în acest compartiment câteva referințe în acest sens.

Totodată, în economia de piață, cunoașterea unor instrumente juridice de prevenire și combatere a unor infracțiuni economico-financiare, cum sînt combaterea concurenței neloiale, combaterea evaziunii fiscale, prevenirea spălării banilor atît pe plan național cît și pe plan internațional, constituie nu numai o simplă necesitate opțională, ci și o cerință indispensabilă, chiar vitală sau mai bine zis o prioritate.

La rîndul său, pericolul economiei tenebre se manifestă și prin numărul mereu crescând al infracțiunilor economico-financiare, care constituie una din cele mai numeroase probleme pentru societate. Mecanismele judiciar-legislative existente de stopare și contracarare a infracțiunilor economico-financiare nu corespund cerințelor actuale și nu pot controla acest fenomen negativ, fapt care pune în

pericol efectuarea reformei de trecere la relațiile economiei de piață.

În acest sens, la ora actuală, uzanțele internaționale, doctrină și jurisprudență sunt și se impun a fi avute în vedere atât reglementările internaționale în materie (ex. Convenția Europeană privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor, provenite din activitatea infracțională, Strasbourg; Convenția penală despre corupție, Strasbourg etc.), cât și diferite reglementări naționale (Legea Română privind combaterea concurenței neloiale, Legea Română privind combaterea evaziunii fiscale, Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor) etc. În acest sens, articolul 126 al Constituției, caracterizând economia Republicii Moldova ca o economie de piață, are în vedere economia națională, în același context reglementar, este statuat că statul trebuie să asigure, printre altele: libertatea comerțului și activității de întreprinzător; protecția concurenței loiale; crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție; protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară etc.

Așadar, conceptul de economie națională a Republicii Moldova este o categorie economică fundamentală, care desemnează ansamblul de resurse naturale și umane, de activități productive, de schimb și servicii, constituite ca ramuri sau domenii de activitate economică, pe teritoriul național al Republicii Moldova, ca rezultat al dezvoltării forțelor de producție și al diviziunii sociale a muncii, în cadrul frontierelor țării noastre.

Economia națională a Republicii Moldova este influențată, în principal, de modul de funcționare a diferitelor ramuri care o compun. Până la începutul anilor '90 ai secolului trecut, economia națională a țării se caracteriza prin sistemul centralizat-birocratic de conducere a activității economice, prin proprietatea colectivă, ruptă de cei care produceau, factori negativi care au determinat stagnarea

dezvoltării economiei naționale. Tocmai de aceea, o dată cu democratizarea societății, s-a impus, ca o necesitate imediată, efectuarea de schimbări de structură în economia națională. A fost desființată proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, întreprinderile de stat fiind reorganizate ca societăți comerciale, funcționând după principiile economiei de piață. Totodată, s-a dat curs liber inițiativei private în economie, ceea ce a determinat apariția unui sector privat cu pondere din ce în ce mai mare în realizarea produsului intern brut în economia moldovenească, aceasta devenind astfel o economie de piață. Concluzia ce se impune este aceea că economia națională a Republicii Moldova este o realitate obiectivă, aflată în plin proces de transformare, și ea se înscrie printre valorile fundamentale ale societății, care trebuie să se bucure de ocrotire juridico-penală.

Infrațiunile economice aduc atingere relațiilor sociale din sfera producției materiale, care trebuie să asigure respectarea intereselor persoanei, societății și statului.

Potrivit art. 9 al Constituției Republicii Moldova, la baza vieții economice a Republicii Moldova se află egalitatea în drepturi a proprietății publice și private, constituită din bunuri materiale și intelectuale. Ori piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factori de bază ai economiei.

Totodată, conform art. 58 al Constituției Republicii Moldova, cetățenii au obligația să contribuie prin impozite și prin taxe la cheltuielile publice, stabilite de lege. Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale.

Aceste principii au fost implementate în *Codul civil*, *Codul contravențiilor administrative*, *Codul fiscal* și *Codul penal al Republicii Moldova* care stabilesc modul de abordare a reglementării faptelor ilicite în sfera activității economice.

Evoluția legislației penale care prevede responsabilitatea penală pentru infracțiuni economice

este indisolubil legată și condiționată de istoria statului nostru. În perioada imperiului sovietic am traversat diferite etape socialiste-sovietice de dezvoltare economică: comunism de război, noua politică economică leninistă, industrializarea, colectivizarea, socialismul dezvoltat etc. care au și determinat conținutul și caracterul infracțiunilor economice. Numărul infracțiunilor economice se schimba cel mai des în legislația penală a Republicii Moldova și varia de la 10 componente de infracțiuni până la 60.

Potrivit datelor Conferinței practico-științifice republicane „Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova”, din 26 februarie 1999, organizată de Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, economia tenebroasă depășește 50% [14, p. 110-111], sau chiar 55-65 la sută [11, p. 43], din economia țării și poate periclita existența statului.

Dacă vorbim despre rolul ONU în lupta contra criminalității organizate și a organizațiilor criminale, prin rezoluția Ne 155 a Consiliului Economic și Social din anul 1948 și a Rezoluției Nr. 415 a Adunării Generale a ONU din anul 1950, Națiunile Unite și-au asumat sarcina unui rol de impuls internațional în domeniul prevenirii acestui fenomen. Ca rezultat, în cadrul Consiliului Economic și Social s-a înființat o secție administrativă denumită inițial „Secțiunea apărării sociale” și ulterior „Serviciul prevenirii crimei și justiției penale”.

Serviciul de prevenție cuprinde, în mod obișnuit, un număr de 13 experți, care se poate ridica în perioada organizării unor Congrese la aproximativ 250 persoane. El efectuează foarte rar activitatea de asistență tehnică, dar dispune de o rețea de servicii consultative interregionale.

Când Secția de prevenire și de Justiție penală se adresează ea însăși unor guverne, o face prin intermediul unor note verbale care se transmit prin miniștri de afaceri externe, fie prin corespondenții naționali, unde aceștia funcționează.

Acum este dificil să facem o evaluare exactă a consecințelor eforturilor întreprinse în cadrul diferitelor organisme ONU cu privire la prevenirea criminalității organizate și implicit a organizațiilor criminale, și optimizarea justiției penale. Efectul influenței ONU prin intermediul programelor și măsurilor de prevenire și politică penală inițiate în afara unor structuri deja definite asupra evoluției acestui fenomen însăși nu poate apare ca vizibil decât pe termen lung și atunci va ridica problema suplimentară a deciderii altor factori sau influențe intervenite.

Dacă e să ne referim la practica legislativă contemporană la nivel național - în limitele câtorva state, cât și în plan internațional, - e necesar a evidenția ce procese și fenomene o influențează. Ca un factor primordial apare internaționalizarea comunității contemporane și ca rezultat: consecințele pozitive și negative. De rînd cu internaționalizarea societății are loc și procesul de internaționalizare a criminalității în general, pe lângă care și cea a organizațiilor criminale. Acest proces în mod direct influențează și practica legislativă, îndreptată spre lupta împotriva noilor manifestări ale acestui fenomen.

În ultimii ani s-au internaționalizat un șir de manifestări ale acestui tip de criminalitate: delictе comise cu violență și agresivitate, precum și a celor din domeniul economic și financiar-bancar, întemeiate pe fraudă, șantaj, mită, corupție, trafic de droguri și arme. Reprezentând o problemă socială, ale cărei modalități de manifestare și soluționare interesează atât factorii de control social, cât și opinia publică, acest tip de criminalitate tinde să devină deosebit de intens și periculos pentru stabilitatea și securitatea statelor .

Statisticile din întreaga lume demonstrează o amplificare fără precedent atât în plan cantitativ cât și calitativ a fenomenului criminal în general.

Sporirea criminalității organizate și a fenomenului organizațiilor criminale provoacă

de asemenea o încărcare din ce în ce mai greu de suportat diferitelor sectoare ale sistemelor judiciare penale, ceea ce provoacă dificultăți în descoperirea, constatarea, instruirea și tragerea promptă și corectă la răspunderea penală a făptuitorilor. Suferă în consecință atât calitatea cât și promptitudinea intervenției judiciare. Pe de altă parte, în ciuda măririi efectivelor în mai toate sările, devine evident că acestea ajung din ce în ce mai greu să controleze criminalitatea organizată și organizațiile criminale în particular [5, p. 51].

Concluzii

În încheiere, constatăm că criminalitatea internațională organizată nu este altceva decât o metodă de monopolizare a pieței tenebre. În această determinare se conțin toți indicii necesari.

În ceea ce privește infracțiunea internațională, aceasta este indubitabil unicul temei de atragere la răspundere penală, indispensabilă fiind circumstanța ca aceasta să fi fost săvârșită cu vinovăție. În același timp, obținem o noțiune amplă a infracțiunii sintetizând noțiunile oferite de diverși doctrinari din domeniu, concluzionând că infracțiunea internațională este fapta, exprimată printr-o acțiune sau inacțiune, săvârșită cu vinovăție de o persoană în nume propriu sau ca reprezentant al unui stat, prin care se violează drepturile și interesele ocrotite de dreptul internațional și care este sancționată penal prin incriminarea sa de către dreptul internațional. Clasificarea acestor infracțiuni prezintă o mare importanță pentru analiza și studiul sistematic al acestora, în reliefaarea trăsăturilor generale și particulare ale lor și în înțelegerea mai aprofundată a componenței fiecărui fapt ilicit, ceea ce este indispensabil pentru stabilirea cu exactitate a sancțiunilor pentru comiterea lor.

Criminalitatea apare numai acolo, unde există condiții favorabile pentru economia tenebră, aceste condiții se formează în regimul politic, care în puterea

doctrinei ideologice alese nu este apt să satisfacă cerințele zilnice ale cetățenilor sau regimul, care nu este apt să ofere cetățenilor astfel de mijloace de realizare a cerințelor, ca ea să nu recurgă la crimă. Deosebirea este numai în multitudinea de condiții pentru apariția și dezvoltarea economiei tenebre și, corespunzător, volumul serviciilor: cu cât e mai mare volumul, cu atât mai mulți oameni se implică în mediul de influență a crimei organizate.

Existența criminalității este imposibilă fără acordul puterii de guvernământ. Acordul se cumpără. Cumpărat pe ascuns, dreptul de activitate duce la monopolizare, deoarece funcționarul de stat are frică de scurgerea informației și, totodată, cu o afacere mică tenebră este cointerestat în lichidarea concurenților. Monopolizarea aduce tot timpul surplus de venit.

Criminalitatea internațională nu poate fi concepută fără analiza proceselor macro-economice, sociale și politice, adică a proceselor ce au loc la intercorelarea societăților, statelor sau altor sisteme sociale mari [8, p. 194].

Organizațiile criminale ale secolului nostru sunt asemenea unor „industriași”, care s-au dezvoltat prin violență, prin înșelăciune, prin crimă, deci, prin moduri ilegale, care contravin bunei dezvoltări a vieții mondiale.

Nociv este faptul, că acest „virus” a atins cote maxime atât în lume, cât și în țara noastră, considerată un „pionier” în ceea ce privește criminalitatea internațională. Este necesar ca și în Republica Moldova să se înființeze un organism interdepartamental puternic, format din ofițeri, economiști și procurori, care să aibă drept de control nelimitat și să facă ordine în acest domeniu.

Se impune de urgență înființarea unui Institut Național de Criminologie, care să abordeze cu prioritate marile probleme ale criminalității din perioada de tranziție.

Combaterea criminalității internaționale va cuprinde:

➤ Promulgarea și aplicarea de urgență a unor modificări ale Codului Penal și a Codului de Procedură Penală.

➤ Incriminarea indivizilor cu infracțiuni prin simpla apartenență la grupările criminale.

➤ Adoptarea unei legislații ferme financiar bancare aptă de a stopa fenomene ca: fraudă și reciclarea banilor.

➤ Adoptarea unei legislații corespunzătoare în ceea ce privește traficul de droguri.

➤ Colaborarea dintre organele de combatere a organizațiilor criminale din toată lumea.

➤ Selecționarea cadrelor din politică și justiție care să ducă la lupta împotriva organizațiilor criminale.

Pentru a combate organizațiile criminale trebuie să se îmbunătățească condițiile de trai ale populației, acestea reprezentând izvoare ale organizațiilor criminale. Întrebarea care se pune este dacă vor dispărea vreodată organizațiile criminale, ceea ce nu va fi posibil datorită incursiunilor acestora în viața de zi cu zi și racolarea din ce în ce a mai multor indivizi tineri în rândurile organizației, indivizi care se bucură de câștiguri financiare rapide și totodată de renumele criminal pe care și-l fac.

Criminalitatea internațională, acest bătrân monstru al adâncurilor, pare a fi nemuritor, deci va fi o prezență sigură de-a lungul timpului în societate.

Principiul cooperării este astăzi unanim admis în raporturile internaționale dintre state, contribuind la cunoașterea reciprocă, la asigurarea progresului, la întărirea păcii.

Astfel, în etapa actuală de dezvoltare a societății colaborarea internațională între state suverane și egale în drepturi devine o realitate incontestabilă, impusă de necesități obiective. În acest sens, Republica Moldova tinde să dezvolte legături pe tărâm economic, cultural, științific cu alte state, incluzându-se în circuitul mondial de valori materiale și spirituale.

Activitatea de colaborare și asistență în diverse domenii ale activității juridice constituie la rândul său una din importante forme de cooperare internațională. Pe planul raporturilor juridice atunci când acestea intră în circuitul juridic internațional, principiul cooperării are de asemenea un rol primordial. Statele nu-și realizează astfel opera lor de justiție în mod ermetic, izolat unele de altele, ci se ajută, acordându-și reciproc asistență. Particularități le asistenței juridice internaționale în domeniul juridic, decurg din însuși specificul dreptului penal și al raporturilor juridice pe care le disciplinează.

Ca rezultat al cercetării problemei propunem câteva **recomandări** în acest sens:

1. Respectarea strictă a drepturilor omului prevăzute în convenții și pacte privind drepturile omului, respectul strict al regulilor minime de tratare a deținuților recomandate de ONU;

1. Excluderea discriminărilor pe motiv de rasă, religie și tortură este aplicată;

2. De a considera ca privilegiate statele solicitante unde principiul de bază al dreptului penal este principiul umanismului;

4. Ar fi binevenită crearea suplimentară a unor recomandări strategice, tactice, metodice ce ar facilita acordarea asistenței și a cooperării juridico-penale mai eficiente între state, se au în vedere anumite recomandări metodice ce țin de pregătirea și transmiterea cererilor despre acordarea asistenței juridice în cazurile penale aflate în etapa de urmărire penală în organele de urmărire penală a Republicii Moldova.

Referințe bibliografice

1. BARBĂNEAGRĂ, Al. *Infracțiunile contra păcii și securității omenirii*, Chișinău, 2005.

2. BOTNARU, S., ȘAVGA, A., GROȘU, Vl., GRAMA, M. *Drept Penal. Partea Generală*. Editura Cartier juridic, 2005.

3. BAKRNOHA, E. A. S. *The gap between the narratives and practices. Darfur: The responses from the Arab world, Arab official positions towards president al-Bashir's indictment*, March, 2010.

4. CREȚU, V. *Drept internațional penal*, Editura Societății TEMPUS, România, București, 1996.

5. LOMBOIS, Cl. *Droit penal international*, II edition, Dalloz, Paris, 1979.

6. *Dicționar de drept internațional public*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.

7. GEAMĂNU, Gr. *Drept internațional public*, vol.1, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.

8. MARÎȚ, Al. *Cooperarea penală internațională în materie penală*, Chisinău, Ed. Lira, 2021.

9. MORRIS, M. *Apartheid: An illustrated history*, Jonathan Ball Publishers, Johannesburg and Cape Town, 2012.

10. MARÎȚ, Al. *Cooperearea organelor la nivel euro-*

regional a statelor în combaterea criminalității organizate transnaționale. Monografie. Chisinău, Ed. Lira, 2021.

11. PIVNICERA, M. M. *Răspunderea penală în dreptul internațional*, Editura Collegium POLIROM, București, 1999.

12. SADAT, Nadya Leila. *A Comprehensive History of the Proposed International Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Humanity*. – <http://law.wustl.edu/harris/CAH/docs/CompHistoryFinal01-06-11.pdf>

13. ONICA-JARKA, B. *Jurisdicția internațională penală*, Editura C.H.Beck, București, 2006.

14. *Международное уголовное право*, Учебное пособие для студентов высших учебных заведений, под общей редакцией академика В.Н. Кудрявцева, Москва, Издательство «НАУКА», 1999.

15. ЛУКАЩУК, И. И. *Право международной ответственности*, Москва, Издательство, «Волтерс» Клувер, 2004.